

Fibrosframkallande damm, 39–43 §§ + bilaga 6

Arbetsmiljöer där fibrosframkallande damm kan förekomma

Asbest är ett **hälsofarligt** mineral. Asbest kan hittas i äldre fartyg, byggnader, ångpannor och andra konstruktioner. Asbest är totalförbjudet i Sverige sedan 1982, men exponering förekommer fortfarande vid bland annat rivnings- och renoveringsarbeten.

Syntetiska oorganiska fibrer används som isoleringsmaterial i hus, bromsbelägg, glasfiberarmerad plast med mera. Krav på medicinska kontroller gäller inte för arbete med stenull, mineralull eller glasull.

Kvarts – kiseldioxid (SiO_2) – är ett av de vanligaste mineralen i jordskorpan och ingår i granit, gnejs och sandsten. Kvartsdamm bildas vid

- brytning/krossning/hantering av sten
- bearbetning av betong/tegel/puts/murbruk
- gjutning med kvartssand inom stålverk/gjutierier
- sandblästring
- stenläggning
- rivningsarbeten
- bearbetning av mark, till exempel tunneldrivning.

Fibrosframkallande damm tas upp i kroppen via

Luftvägarna. Inandning av damm, som innehåller fibrosframkallande partiklar, är den vanligaste exponeringsvägen.

Asbestfibrer är tunna och lätta och svävar länge i luften. De fastnar i alveolerna och kan transporteras vidare till lunsäck eller bukhinna.

Syntetiska oorganiska fibrer kan fastna i alveolerna, och mycket talar för att även de kan transporteras vidare.

Kvartspartiklar, som fastnar i alveolerna, kapslas in i bindväven.

Besvär som kan uppstå

Asbest kan orsaka lungfibros (asbestos), lungcancer, mesoteliom (=tumörer i lunsäck, bukhinna) och pleuraplack.

Syntetiska oorganiska fibrer kan orsaka lungfibros och pleuraplack. Stark misstanke finns om att även tumörsjukdomar kan utvecklas, precis som vid asbestexponering.

Kvarts kan orsaka en särskild form av lungfibros – silikos. Personer med utvecklad silikos har en ökad risk för lungcancer. Stark misstanke finns om att KOL kan initieras, och även förvärras, vid exponering för kvarts.

Exempel på när tjänstbarhetsintyg inte ska utfärdas

Tjänstbarhetsintyg för arbete som innebär exponering för fibrosframkallande damm enligt 39–41 §§, ska inte utfärdas om arbetstagaren har en diagnos (enligt ICD-10) eller hälsotillstånd, som innebär en ökad risk för

- fibrosutveckling i lungorna.

I bilaga 6 framgår vad som ska ingå i den medicinska kontrollen.

När medicinska kontroller ska anordnas

